

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

ANO (LETO) XXI. (15)

No. (števil.) 25

BUENOS AIRES

21. junija 1962

Resnica in komunizem

Milovan Djilas je znova v zaporu. Povsod v svetu se sprašujejo, kaj je moglo dati jugoslovanskim komunistom povod, da jih je prevzel strah pred slabim tiskom in da so nekdanjega ljubljenske partije znova potisnili v luknjo. Na drugi strani se pa tudi mnogim zdi čudno, da se Djilas vedno znova odloča za izzivanje partije in komunistične policije, ter da spravlja v igro svojo svobodo skupno s srečo svoje družine.

Na drugo vprašanje je lahko odgovoriti, če upoštevamo dejstvo, da je bil Milovan Djilas do leta 1953 po položaju drugi mož v komunistični Jugoslaviji. To pa pomeni, da nosi soodgovornost za dobo, ko so komunisti pomorili v Jugoslaviji na stotine tisočev večinoma nedolžnih državljanih, ko so milijoni ljudi vlačili po zaporih, gospodarstvo pa popolnoma spravili na tla. Če beremo njegove „Zbrane razprave“ iz štiridesetih let, komaj moremo verjeti, da jih je pisal isti mož, ki se mora sedaj zagovarjati pred komunističnim sodiščem zaradi „Razgovorov s Stalinom“. Tedaj je namreč javno pel slavospeve „našemu soncu“ velikemu Stalinu.

Očitno je Milovan Djilas bolj pameten in pošten kot pa so njegovi nekdanji tovariši. Po sporu s kominformom se ni zadovoljil s tem, da bi vso krivdo za ta spor enostavno valil na Stalinovo človeško naravo in jo stlačil v njegove škornje, nato pa taktiziral, da bi si rešil glavo. On je segal po globljih razlogih ter je ugotovil, da so napačne marksistične osnove. Zlo tega sveta nikakor ne prihaja od privatne lastnine, ampak od vsakega prevelikega nakopičenja oblasti v enakih rokah, in tudi zlasti tedaj, če se ta oblast opira na družbeno lastnino. V svoji seriji „Členkov, ki so bili objavljeni v „Borbi“, je Djilas protestiral proti temu, da ima partija monopol nad oblastjo in je pozneje opisal, kako je na ta način nastal „Novi razred“. Djilas ni več noben marksist, čeprav misli, da je še.

Ko je s svojo pošteno analizo spoznal resnične odnose, se je zavedel, da je tudi soodgovoren za brezizhoden položaj, ki je nastal pod komunizmom. Po tem občutju krivde smatra, da mora nedogmatično resnico širiti pravtako nesebično, kakor se je pred in med vojno pošteno boril za zmago komunistične dogmatike. Tisti, ki nad Djilasa prihajajo z očitki, da je sanjač, da ne pozna taktike, da je s svojimi idejami prišel prehitro na dan, ker da bi drugače mogel potegniti partijo za sabo, čisto nič ne upoštevajo omenjenega Djilasovega občutja. Tak kritiki tudi malo vedo o komunizmu. Ne vedo, kakor to ve Djilas, s kako zagrizenostjo se stari komunisti, komunistično jedro, oklepajo svoje dogmatike, ker ta opravičuje njihovo moč in njihove zločine. Proti temu fanatizmu, kombiniranemu s komunistično organizacijo in tajno policijo, ne pomaga nobena taktika, nobene tajne skupine, ampak jasno spoznanje povsod v svetu, da sta marksizem in iz njega izhajajoči komunizem strašnotni neresnici in nazadnje strohinja prevara. Temu spoznanju hoče sedaj Djilas pomagati do zmage brez ozira na svojo osebno usodo, brez ozira na svojo politično kariero, kajti on se verjetno zaveda, da narod še ni pozabil, da je bil takoj po vojni tudi on med morilci. (Sam in lastnorodno je moril in kral svoje politične nasprotnike, op. ur.)

Leta 1954 so jugoslovanski komunistični voditelji opazili, da Djilas ni voljan slepo z njimi taktizirati s poplavo raznih gesel o liberaliziranju režima proti zahodu, ter je onemogočil da bi bilo ohranjeno načelo „plus ça change plus c'est la même chose“ (čim bolj mešaš, tem bolj ostaja stvar ista).

Spoznali so, da je začel rušiti temelje njihove dogmatike in njihove oblasti. Zato je bilo namah konec največjega prijateljstva in tisti, ki je poslušal radijski prenos tiste seje Centralnega komiteja, na kateri so Djilasa izključili iz partije, ve, da je Djilas tedaj šel za glavo in da bi jo bil tudi izgubil, če ne bi bil ob pravem času našel primernih besed, s katerimi je potlačil in pomiril bes ter strah svojih bivših tovarišev pred resnico. Čudno je, da je malo prej tudi Stalin umrl in je tako nastala možnost za pomirjenje s Sovjetsko zvezo.

Drugi splošni napad na Djilasa je prišel po madžarski revoluciji, ko sta bili komunistična dogmatika in oblast zrahljani do temeljev. Med tem, ko je Tito Hruščevu samo očital, da je prišel prepozno taktizirati, toda odobril njegovo oboroženo intervencijo, ker je bila edino sredstvo za rešitev komunizma, je Djilas v svojem članku jasno in odkrito izpovedal, da komunizem ne more nikomur prinesiti sreče. Zato je romal v zapor.

Toda v drugi polovici sta spremenila taktiko tako Hruščev, kakor Tito. Kakor to tako prepričljivo opisuje Theodor Arnold v svoji knjigi „Revolucionarna vojna“ (Der revolutionäre Krieg Ilmgau Verlag, Muenchen), je bila opuščenca Stalinova strategija frontalnih napadov, ter jo je zamenjala strategija zavzetja sveta z osvobodilnimi vojnami in z hujskanjem ter razkrajanjem novih držav. Dnevno geslo je bilo „koekzistenca“. Da bi nekuniste uspevali ter omehčali in jih pripravili do tega, da bi začeli verjeti v „liberalni“ duh komunizma, so izpustili na svobodo tudi Milovana Djilasa, seveda potem, ko so ga prisilili, da je moral podpisati majhno „obvezo“.

V dobrem pomenu besede revolucionarni duh Milovana Djilasa pa ni mogel mirovati. Svet je hotel opozoriti po indirektni poti na nevarnost, ki jo za človeštvo predstavljajo „dobri komunisti“. Začel je pisati zgodovino. Iz te zgodovine pa postane mersikaj jasno.

Tako zgodovina predvsem jasno pove, da se „dobri“ jugoslovanski komunisti s Stalinom niso prepirali zato, ker bi bili boljši, ampak, ker so bili še bolj ekstremni kot Stalin. Stalin je nameraval spraviti Zahod pod svojo oblast previdno, med tem, ko so se Titovci zanašali na moč in so Stalinovo igro skero povsem odkrili. Začeli so povzročati nemire in revolucije proti Stalinovi volji v Trstu in Grčiji. Šli so celo tako daleč, da so bili pripravljeni celo priključiti se Sovjetski zvezi, ali pa vsaj sami anektirati Albanijo in Bolgarijo, samo, da bi postali še bolj slavni v komunizmu. Šele potem, ko jim ni preostalo nič drugega, so postali pametnejši in so opustili podtalno hujskanje na upore.

Iz Djilasovega opisa zgodovine tudi postane jasno, da je bil Stalin sicer zločinec, da pa to zločinstvo lahko uspeva samo na redovnih tleh komunizma.

Alzirska tragedija

Oči vsega zahodnega sveta se s vsakim dnem, ki nas približuje 1. juliju, vedno bolj zaskrbljeno ozirajo proti Alžiru in Franciji. Takrat bo, kakor je znano, v Alžiru plebiscit, na katerem bo 9 milijonov muslimanov odločilo nasproti 1 milijonu alžirskih Francozov. Da bo Alžir od Francije neodvisen. V Afriki se bo tako porodila nova država, ki nastaja v strohovitih bolečinah.

Francoski teroristi, ki jih vodijo nekatere francoske osebnosti, katere se še niso znale prilagoditi povojnemu toku zgodovine, v katerem se mnogi narodi — največje zaslugo za to imaže ZDA, komunizem igra v tem drugovrstno vlogo — otrsajo kolonialnega jarma, so se kakor zakleli, da hočejo Alžir izravnati do tal in zaradi neizbežne usode predati 1. julija muslimanom sivo puščavo.

Po že ponovnih neuspehih poskusa umora samega De Gaulle, umora, s katerim so menili, da bi mogli spremeniti ali vsaj začasno ustaviti razvoj, so se sedaj odločili uničiti Alžir. Z bombnimi napadi, požigi in poboji rušijo teroristi v Alžiru javna poslopja, bolnišnice, železniške naprave, električne centrale, ceste in mostove. Njihove žrtve so muslimani in Francozi. V obupu jim je ostalo edino sredstvo najbrutalnejši teror.

Medtem se Francija pripravlja na nov sodni proces proti na desno usmerjenemu vodji teroristov gralu Salanu. Tega sodniki iz strahu zase niso obsodili na smrt. Nov proces bodo začeli proti njemu „za dejanja, ki jih je storil po prvem procesu.“ Ugotovili so, da je iz ječe pošiljal nova navodila alžirskim teroristom.

V Alžiru sanjam pa se je izmučenemu in prestrašenemu prebivalstvu zasvetil žarek upanja na konec terorja, ko

nistične dogmatike in komunističnega sistema. In v tem pogledu se komunizem ni prav nič spremenil in zaradi tega lahko voditelji komunizma izvršijo še vedno iste zločine in ista nasilja, toda samo na mnogo bolj spreten in zviti način, tako, da vedno večji krog ljudi za Zahodu in v novih državah, ki komunistične taktike ne poznajo, ne more nič opaziti. Na to je hotel Djilas opozoriti.

In zaradi tega opozorila so ga znova zaprili. Titova vlada se ni ozirala nič na pisanje slabega tiska v Aziji in Afriki in na proteste angleške delavske stranke, ker je razkrinkavanje komunistične zavratičnosti največji zločin. Toda Djilasov osebni primer je najboljši dokaz za to. Ker hočejo z „liberaliziranjem“ prikriti, da od sreče prinašajoče komunistične utopije ni ostala nobena sled več, ampak je ostalo čitno, da obstoja samo nasilje povzročajoči aparat, so Djilas izpustili in je mogel celo z navadno pošto poslati v Ameriko rokopis svoje zadnje knjige „Razgovori s Stalinom“. Ko pa je prišla v javnost njegova beseda o resnici, so ga v besu znova potisnili za železne zapehe. Znova so ga obsodili „samo“ na 5 let zapore, kakor so poročali nekateri listi, kakor da ne bi bil že en dan zapore preveč za to, če kdo pove resnico.

Toda nobeno divjanje in nobena sodišča ne morejo trajno preprečiti, da resnica ne bi prišla na dan, da bi mogli komunisti kar naprej izvrševati nasilja nad človeško naravo. Ko je bil Djilas že v zaporu, je moral predsednik Tito javno priznati, da je gospodarstvo, ki se razvija po načrtih jugoslovanskih komunistov, zašlo v položaj, iz katerega ni izhoda, čeprav splošno priznavajo, da je položaj jugoslovanskega gospodarstva še vedno boljši, kot v drugih komunističnih državah. V Jugoslaviji šušljajo, da je zlasti kriv za zavoženo jugoslovansko gospodarstvo Kardelj s svojim dogmatizmom in da ga mislijo zaradi tega poslati iz Beograda na kako častno mesto v Slovenijo. Nato pa je Kardelj — posebljena dogmatika — tako pravijo — storil vse, da je postalo verjetno, da poloma niso krivi njegovi marksistični recepti, ampak taki ljudje kot je Djilas, ki s svojo besedo in zgledom rušijo dogmatizem. Toda zapiranje bo zastarele ideje napravilo samo malo verjetnejše in lahko upamo, da bo zdrava pamet končno le zmagala in bomo — čim prej tem bolje razumeli žrtve enega takih spreobrnjenec kot je Djilas. F. Lovrenc

20. junij -- Dan narodne zastave

Dvajseti junij je v Argentini posvečen narodni modro-belo-modri zastavi. Je to obmem obletnici smrti njenega ustavitelja generala Belgrana, ene najbolj idealnih in simpatičnih osebnosti argentinske politične zgodovine. Po rodu je bil Buenosairesčan (r. 3. junija 1770), udeleževal se je poleg poklicnega dela tudi narodnoosvobodilnih bojev, delal na širjenju prosvete z ustanavljanjem šol in bil prvi, ki je poskrbel za izobraževanje tudi ženske mladine. Za narodno stvar je ves gorel in v svoji ljubezni do naroda je vso nagrado 40.000 pesov, ki jo je dobil od vlade kot nagrado za zmago nad sovražniki pri Salti, podaril za zgraditev štirih šol in zanje leta 1813 napisal tudi prvi šolski načrt v Argentini. Umrl je 20. junija 1820 v Buenos Airesu. Od tedaj naprej se ga narod v Argentini vsako leto spominja kot ustanovitelja argentinske narodne zastave, ki ga spremlja v srečnih in nesrečnih dneh, ter je simbol državne neodvisnosti in suverenosti.

Dvomljiiv sporazum v Laosu

Položaj v Laosu se je začasno pomiril tako, da so trije principi, vsak vođa svoje svetovnonazorske skupine, sklenili sestaviti koalicijsko vlado, ki naj državi zagotovi mir in nevtralnost. Principi predstavljajo komunistično, nevtralistično in zahodnjaško strujo v Laosu.

Predsednik vlade je 61-letni nevtralistični princ Suvana Fuma. Podpredsednik in finančni minister zahodnjaški general Fumi Nosavan. Obrambno ministrstvo je tudi prevzel nevtralist Suvana Fuma, nevtralist Feng Fongsavan pa notranje ministrstvo. Komunistični princ Sufanuvong je drugi podpredsednik in minister za gospodarstvo.

Na podlagi sporazuma bodo morali združiti sedaj pod skupno vodstvo tudi vse tri vojaške sile: uporniške nevtralistične čete, komunistične Patet Lao in kraljevsko vojsko.

Tako so v Laosu prišli do cilja, ki

ga je 14 držav zasledovalo 13 mesecev, ko se je lansko leto v Ženevi na zahtevo ZN sestala prva tozadevna konferenca pod vodstvom ZDA in ZSSR.

ZDA so takoj po sporazumu, po katerem bo moral Laos ostati nevtralen, objavile, da bodo začele pošiljati nadaljno gospodarsko in finančno pomoč tej državi. To pomoč so prekinile pred več meseci, ker je Washington hotel na ta način prisiliti protikomunistične elemente v Laosu na pogajanja s komunističnimi.

Ob sklenitvi sporazuma med tremi frakcijami v Laosu se je oglasil tudi Hruščev, ki je izrazil „zadovoljstvo“ nad rešitvijo spora. Na sporazum so laoski komunisti pristali trenutno zato, ker so dobili tako navodilo iz Moskve. Sedaj nameravajo čakati na ugodno priliko za prevrat znotraj vlade, v kateri sedijo, in dokončano komunikacijo Laosa, kakor so to že izvedli po drugi svetovni vojni v evropskih satelitih.

I Z T E D N A V T E D E N

Predsednik panamske republike Roberto Chari je bil na obisku v ZDA. Namen obiska je bil odstranitev nespoznovanosti, ki so v zvezi s panamskim prekopom ter o ameriških načrtih za zgraditev novega prekopa za združitev Tihega in Atlantskega oceana.

V Kanadi so bile v ponedeljek splošne volitve. Glavna borba je bila med konservativno stranko sed. predsednika Johna Diefenbakerja in liberalno stranko, ki jo vodi Nobelov nagradenec za mir Lester B. Pearson. Nastopili sta pa s svojimi kandidati tudi dve manjši stranki in sicer Nova demokratska stranka in stranka Socialnega kredita.

Predsednik italijanske republike Segni je v Benetkah odprl 31. mednarodno umetniško razstavo, na kateri sodelujejo slikarji iz 32 držav. Nagrado ustanove Arthur Leiva iz New Yorka za 40 let starega slikarja, ki prvič nastopa na tej razstavi, je dobil slovenski slikar Janez Bernik.

Dne 17. junija je bila sedma obletnica vstaje nemškega delavstva v vzhodnem Berlinu. Sovjeti in nemški komunisti so jo zadržali s tanki in topovi ter na ta način pobili 120 delavcev. V njihov spomin so bile na obletnico njihovega upora in smrti velike spominke slavnosti v zahodnem Berlinu. Zvečer pred obletnico so zahodni Berlinčani vzdolž „zida molka“ zažgali vrsto kresov ter z velikim sprevodi z

bakijam izpričevali svojo vero, da bo plamen svobode z vso gotovostjo pregnal mrak in temo komunistične diktature. Na spominski slavnosti dne 17. junija pa je v zahodnem Berlinu pred 150.000 glavo množico govoril tudi zahodnonemški kancelar dr. Adenauer ter z dvignjenim glasom poudarjal, da bo prišel dan, ko bodo tudi Nemci iz Vzhodne Nemčije mogli živeti svobodno življenje v združenji in demokratsko urejeni Nemčiji. Za to so porok zahodni zavezniki, ki so na strani Zahodne Nemčije.

Italijanska vlada je zagotovila Aleksandru Rankoviću, podpredsedniku jugoslovanskega zveznega izvršnega sveta, ki je bil 3 dni na obisku v Rimu, da Skupni evropski trg ne bo motil trgovinskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo.

O močnem zboljšanju stikov med Titovo Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo govori nov prijateljski obisk jugoslovanskih komunističnih veljakov v Moskvi pod vodstvom predsednika zvezne skupščine in člana Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Petra Stamboliča. Titovi odposlanci bodo imeli v Moskvi važne politične in gospodarske razgovore s člani sovjetske vlade in kom. stranke, in s samim Hruščevom po njegovi vrnitvi z osemndnevne obiska v Romuniji.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Osnove nove argentinske politične zakonodaje

Notranji minister dr. Perkins je prejšnji teden sporečil javnosti osnove že dolgo napovedane nove argentinske politične zakonodaje, t. j. novega za-

de, da ni parlamenta in da oblast izvršuje sama policija. Vodstvo države da je preloščilo nešteto priseg. Proti takemu stanju obstaja v Alžiru in Franciji sila, ki bo prevzela oblast v svoje roke. Nastala bo nova država iz slabosti četrtre republike in iz srampote Pete republike. Glede možnosti uspeha terorističnega gibanja, ki mu na čelu stoji tudi Bidault, pa je ta časnikarju odgovoril: „Tudi če Evropa ostane indiferentna do varnosti Sredozemlja, do beljevizacije arabskega sveta in do možnosti novega Konga 800 kilometrov južno od Marseilla, še ni nič izgubljeno. Prvi julij je datum za De Gaulle in za splošen upor.“

kona o političnih strankah in novega volilnega zakona. Istočasno je povedal, da s temi osnovami soglašajo tako predsednik dr. Guido, kakor tudi drž. tajniki oboroženih sil in da ima v vladi politični odbor ministrov — ministri za notr. in zunanje zadeve ter za narodno obrambo — nalogo dokončno izdelati novo politično zakonodajo.

Iz sporočila notranjega ministra izhaja, da bo novi volilni zakon slonel na proporcionalnem sistemu, da pa bo zelo omejen. Število poslanskih mandatorov se bo odmerjalo po odstotkih glasov, ki jih bosta dobili večina in glavna manjšina. V preučevanju je še urugvajski volilni sistem: in zakon o nazivu strank. Postavljanje kandidatov bo s primarnimi volitvami. Če pri teh volitvah stranka ne bo dobila predpisane odstotka glasov, ne bo mogla potvrditi kandidatov za splošne volitve. Za občinske volitve glede postavljanja kandidatov ne bo omejitev.

(Nadaljevanje na 2. strani)

V Avstraliji smo obhajali jubileja

Res, dostojno smo proslavili dvojni življenjski jubilej našega p. Bernarda Ambrožiča OFM. O tem naj malo poročam — ne samo zaradi jubileja, temveč tudi zato, da boste vedeli po širnem svetu, kaj delamo Slovenci v največjem mestu daljne Avstralije, v Sydneyu.

Kot je bilo že povedano v prejšnjem poročilu: p. Bernard je odklanjal vsako zunanjo proslavo svojega dvojnega jubileja: petdesetletnice svojega redovnega življenja in 70-letnice svojega rojstva. Tukajšnji Slovenci pa smo vedeli, kaj se spodobi in vsa zadeva se je kar čudovito lepo obnesla.

V Sydneyu sem kmalu po svojem prihodu v Avstralijo ustanovil slovensko godbo: kakih deset muzikantov imamo in zelo spretnega pevalnika. Godba se je pridno vežbala. Kapelnik je obenem dober in spreten, pa tudi duhovit instrumentator: za vsakega godca vse napiše v notah in zato vsak ve, kaj dela in tako je tudi napredek in uspeh godbe mogoč ter zagotovljen. Godba se je v pol leta čudovito lepo razvila. Vodi je Peter Matulič, ki ima zato vse potrebne šole.

Istočasno z godbo sem prišel slovenski moški pevski zbor. Tudi tukaj smo imeli srečo. V Sydneyu je namreč kot begunec naseljen znan: Ludvik Klakočar — eden najboljši nadarjenih pevovodij, kar sem jih kdaj videl na svetu. Kako nam zna lepo vse razložiti in kako vse s svojim obširnim glasom pokazati! Pri večini neizvežbanih pevcev je bilo treba izredno dosti potrpežljivosti in vztrajnosti na obeh straneh in ker je to bilo dovolj, smo v kratkem času zbor spravili na zavidno višino. Res zapojejo! Pevec so vsi mladi; moške in fantje. Najmlajši med njimi je seveda „pater“, ki gre s pevci na oder.

Tretja stvar, kar smo morali takoj začeti, je pa slovenska šola za naše otroke. Ker se je razvila v letošnjem Slomškovem letu, imenujemo šolo: Slomškova slovenska šola. Učimo na dveh krajih obširnega mesta. Na prvem kraju poučujeta p. Bernard in učitelj Jože Čuješ; na drugem kraju pa p. Odilo in učitelj Tone Omerzel. Učni načrt je pač tak, kakor je za take otroke najbolj primeren. Veliko pozornost polagamo seveda tudi na otroško slovensko petje. In otroci žvrgolijo kot škrjančki. Kar veselje jih je gledati in poslušati. Od strani staršev imamo najlepše sodelovanje in umevanje.

Četrta stvar, ki nas duži, pa je naša na novo ustanovljena oderska igral-ska družina. Tako vztrajno drže skupaj kot najboljša prava družina. Posebno je treba poudariti pri naših igralcih točnost, discipliniranost ter seveda navdušenje. Potem se seveda nekaj doseže. Pa vodstvo je važno. To se razume. Srečni smo, da smo našli v osebi Celjane Ivana Koželja spretnega režiserja, ki je sam dober igralec in zna tudi drugim povedati, kako je treba. Prva igra, ki so se je naučili je bila vesela, burkasta. „Trije tički“ se je imenovala.

Prvo skupno prireditev vseh teh novoustanovljenih organizacij smo imeli v Sydneyu na velikončni ponedeljek zvečer, ponovili smo jo pa naslednji dan, na velikončni torek. Ljudi se je kar trlo in mnogi so morali prvi večer

oditi, ker ni bilo več prostora, četudi dvorana ni bila tako majhna. Pred prireditvijo je povedal p. Odilo, da je vse to prirejeno za dvojni jubilej našega drugega p. Bernarda. On nas je sicer malo grdo pogledal, pa se moral vdati, ko je videl pred seboj toliko mlade živahnosti in toliko dobre volje.

Prvi so nastopili muzikanti v posebnih točkah. Kar zableščalo se nam je, ko so se zasvetili muzikalni instrumenti na bajno razsvetljenem odru. Nato pevci, potem otroci, vmes še naš učitelj Tone, ki je dober pevec in kitarist ter nam je s svojo pesmijo privabil v srce veliko domotožje in v naše oči tople solze. Nato smo se pri veseloigri tako od srca nasmejali, da že dolgo ne tako. Med prireditvijo smo bili ves čas prepričani, da smo doma v Sloveniji. Ljudje nas samo sprašujejo, kdaj bo zopet kaj takega na odru. Seveda se že pripravljamo za nov nastop.

Toda samo v tem ni bilo praznovanja dvojnega jubileja! Sydneyski Slovenci smo izdali za ta jubilej novo gramofonsko ploščo: „Skozi vihar velikega petka do zmagovalne velike nedelje“. Plošča je strogo verska in opravljala med našimi izseljenci veliko misijonsko delo. Plošča skuša nadomestiti vsaj deset naših duhovnikov, ki bi imeli vsaj dosti dela med našimi izseljenci. Kako hvaležni so naši rojaki za to ploščo, ki jim pričara v tujino košček ljube domovine in globoko vero naših očetov in mater! Vsi izseljenci bi pokazali malo priznanja najbolj vidnemu in delovnemu izseljenškemu duhovniku našega naroda, če bi to ploščo naročili. Dobi se pri p. Odilu Hajnšek, 66 Gordon Street, Paddington, Sydney, Australia.

In še jubilej: Zapel je telefon; sestre Marijine frančiškanke misijonarke kličejo, od tam, kjer p. Bernard zadnje čase stanuje. Po telefonu povejo, da bi rade p. Bernardu za jubilej slovensko zapela in da jim moram v tem oziru samo jaz pomagati. Seveda vse tajno! In takoj je nastala čestitka v tej-le obliki: Sedemdeset let, ko prišel na svet kjer je božja pot znana vsepovsod, pri Trnovcu si na Dobrovi; tam si s krstno vodo bil oblit. Si dobil ime, bil si vsem France: Ti čestitam in ti voščimo: Milost iz nebes zares!

Petdeset je let, kar si bil sprejet v lepi sveti serafinski red. Vztrajno si učil, ljubljeno svaril, da bi brat tvoj vsak le bil očet. Zdaj si naš Bernard, vsak ima te rad! Ti čestitam in ti voščimo Milost iz nebes zares.

Sestre so res zapele po slovensko, pa ni bilo med njimi niti ene Slovenke. Ena je celo Kitajka. Pravijo, da je bil p. Bernard ginjen, sam pa o tem ne črhnje besedice.

Oni dan po čestitki sester pa smo bili povabljeni v sesterski prelepi samostan v prekrasem morskem zalivu. Bil je ravno praznik Marije Pomagaj, naše slovenske Kraljice. Zanimivo je tudi, da je Marija Pomočnica kristjanov določena za nebeško zavetnico Avstralije in Nove Zelandije! Petindvajset duhovnikov frančiškanov se je zbralo na slavnostno jubilejno večerjo, ki so jo sestre pripravile jubilaru na čast. Avstralski frančiškanski provincial je imel

slavnostni govor. Med slovenskim duhovnikom sem seveda bil navzoč tudi jaz. Po večerji — bilo je že popolnoma temno, ker imamo tu zdaj zimski čas, četudi zime ni posebne — po večerji smo šli na samostanski vrt. Samostan je na prijetnem gričku. Isti večer 24. maja slavijo v Avstraliji narodni praznik kot n. pr. v Ameriki 4. julija. Praznik proslavljajo s splošnim streljanjem in z umetnim ognjem. Iz vseh hiš, z vseh dvorišč, vrtov, ulic in parkov švigajo v zrak rakete, ki se visoko nad mestom razpočijo in umetni ogenj dela in piše po zraku razne figure. Mi smo seveda to proslavo obrnili na p. Bernarda, češ, vse mesto te proslavlja. On se je samo muzal. Bil pa je ginjen.

Pri tej priliki mi je rekel p. Bernard: „Da veš, zdaj mora biti konec teh proslav in teh jubilejev!“ Jaz sem mu odgovoril: „Seveda, skrajni čas je že!“ Toda zadnjo nedeljo meseca maja, na nedeljo Marije Pomagaj, smo imeli sydneyški Slovenci romanje in sicer k Mariji tolažnici na Roxy Hills. Tam imajo frančiškanske sestre svoj veliki samostan in prekrasno cerkev. Vse novo. Popolnoma smo imeli procesijo in rožni venec, v cerkvi pete litanije in romarsko pridigo — zdelo se mi je, da sem v Lemontu! Na koncu pa je bila sv. maša, ki jo je imel p. Bernard. Šele pred mašo sem ljudem povedal, da je to jubilejna maša in da bomo na koncu maše zapeli Zahvalno pesem. Pesem je mogočno donela. Sestre so bile vse navzoče in tudi precej drugih ljudi, da je bila cerkev natlačeno polna. Niso se mogli načuditi lepim melodijam slovenske pesmi. Med navzočimi pa se je kar naprej solzila stara sestra frančiškanka, Slovenka: sestra Gebhardina Hraštnik. Doma je iz Prihove pri Konjicah. Pred 50 leti je odšla od doma. Sprejeta je bila v samostan na Dunaju, kjer je preživela 6 let, nato 5 let v Italiji, potem pa je šla za misijonarko na Kitajsko, kjer je preživela nad 30 let. Bila je v Šangaju. Zdaj je pa kot kitajska begunka tukaj v Avstraliji že šest let. Od veselja bi bila skoraj omagala, tako jo je slovenska služba božja ganila. Ponosno pa je približala: Slovenka sem, Slovenka čem ostati!

Po romarski pobožnosti so nas sestre vse povabile v dvorano, kjer so nas ljubezno postregle — bilo nas je nad 800. Potem sem pa avstralskim Slovincem kazal slike. Najprej od Marije Pomagaj na Gorenjskih in na Ameriških Brezjah. Nato sem pokazal p. Bernardovo domaćijo in vso okolico Dobrove, pa še vse postojanke, kder je p. Bernard deloval: Brežice, Maribor, Ljubljano, Kamnik, Lemont. Potem sem pa pripovedoval in kazal v slikah, kaj so ustvarili ameriški Slovenci: Videli smo Sv. Vida in Sv. Lovrenca v Clevelandu, Pueblo, Denver, Leadville, Colo. Naši Slovenci se niso mogli načuditi temu, kar imajo naši rojaki v Ameriki.

Pozdrave vsem rojakom raztresenim po vsem svetu.

P. Odilo, OFM

Predsednik brazilske vlade Tancredo Neves bo 26. t. m. dal ostavko vsega svojega kabineta, ker bo kandidiral pri splošnih volitvah dne 7. oktobra. Njegov najverjetnejši naslednik bo sedanji brazilski zunanji minister San Tiago Dantas.

ARGENTINA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po novem zakonu o političnih strankah se bodo morale v določenem času po objavi tega zakona nanovo organizirati vse politične stranke. Dosedanje tudi lahko pod sedanjimi nazivi. Nobe na politična stranka ne bo prepovedana, pač pa bo določeno, kdo zaradi političnega delovanja pod prejšnjimi režimi in sedaj ne bo mogel biti izvoljen. Prav tako bo prepovedano, da bi mogli biti izvoljeni funkcionarji gremijev in sindikatov ali pripadniki oboroženih sil. Prepovedano bo tudi delovanje vseh totalitarističnih sistemov.

Nezadovoljstvo političnih strank

Osnov nove argentinske politične zakonodaje večina argentinskih političnih strank ni sprejela ugodno. Vladi zamerjajo, da napovedane spremembe v zakonu o političnih strankah, kakor tudi v volilnem zakonu ne odgovarjajo sedanjim argentinskim potrebam. N. pr. uvedba primarnih volitev za postavljanje kandidatov je povzeta iz zadnje ameriške zakonodaje, ki je tam v veljavi samo v nekaterih državah, ne pa na vsem področju ZDA. Urugvajski zakon o nazivu strank, postavljanju in vezanju kandidatnih list je pa tudi predmet neprestanih kritik v sednji republiki. Glede osnov novega volilnega zakona pravijo, da že te kažejo, da tak proporcionalni sistem, kakor ga predlaga vlada, sploh ne bo več proporcionalni sistem. Od vlade zahtevajo, naj čimprej izvede splošne volitve ter preda oblast znova izvoljenemu predsedniku, državnemu kongresu pa omogoči delo. Če v tem času ne more izdati boljšega volilnega zakona, naj samo izboljša volilni zakon, ki je bil v veljavi pod vladno osvobodilne revolucije za volitev poslancev za spremembo in dopolnitev sedaj veljavne ustave.

O osnovah nove argentinske politične zakonodaje bo do konca meseca, ko bosta oba zakonska dekreta izdana, še huda debata, kajti nekatere politične stranke izdelujejo ali same osnutke za novi zakon o političnih strankah in volilnem zakonu ali pa so določile odbore strokovnjakov za politično zakonodajo z naročilom, da preučijo objavljene osnove za tako zakonodajo, kakor jo misli objaviti vlada.

Neuspeh peronistov

Še važnejše kot razmotrivanje o političnih vprašanjih je reševanje argentinskega gospodarstva iz sedanje krize. Minister za gospodarstvo inž. Alsogaray ima z ostalimi ministri in državnimi gospodarskih resorsov ter ustanov vsak teden po več sestankov in razgovorov o koordiniranju dela teh resorsov, da bi narodno gospodarstvo čimprej spravili iz sedanjega težkega položaja. Minister inž. Alsogaray je pozval tako delodajalce, kakor delojemalce, naj vsak s svoje strani doprinese svoj del za izboljšanje sed. slabega stanja. Delodajalci naj uvidijo, da je delavstvo v težkem gnetnem položaju in naj bodo do njih privrtni in naj se zadovoljujejo z manjšimi dobički, delavstvo pa naj na drugi strani ne prihaja s pretiranimi zahtevami za zvišanje plač, ne da bi predlagano zvišanje prejemkov istočasno spremljalo tudi zvišanje proizvodnje. Cene glavnim življenjskim potrebščinam naj se ustalju-

Minister za gospodarstvo inž. Alsogaray je prejšnji teden sprejel tudi predstavnike Glavne konfederacije za delo, ki je za 18. in 19. t. m. proglasila splošno stavko. Odkrito jim je razložil gospodarski položaj, v katerem je država in dal zagotovilo, da bo vlada do delavstva izpolnila vse svoje obveze, kolikor bo največ mogla in to tudi čimprej. Tako so n. pr. železničarji že začeli dobivati rednejše izplačilo pokojnin in zaostankov. Minister je tudi podarjal, da stavke ne prinašajo nobenih rešitev, ampak že tako slab gospodarski položaj samo še slabšajo, en dal normalnega dela v državi pa zmanjšuje sedanje gospodarske stiske in težave za 2 ali 3 dni.

Med delavskimi sindikati, ki so v sedanjem vodstvu Glavne konfederacije je v neodvisni in demokratični skupini sindikatov prevladalo trezno gledanje na položaj in rodoljubje. Zato so sklenili, da 18. in 19. v stavko ne pojdejo. Skupino teh sindikatov sestavljajo močni gremiji trgovskih nameščencev, grafiki, železničarji, občinski nameščenci, trgovski potniki, pomorski uslužbenec in tramvajski nameščenci. Odločitev navedenih sindikatov, da 18. in 19. ne bodo stavkali, je predstavnikom nemiroljivih sindikatov, t. j. 62 peronističnih gremijev in komunističnim sindikatom (MUCS), zadala hud udarec in jim preprečila izvedbo njihovih načrtov. Ker so uvideli, da jim je izvedba splošne stavke onemogočena, so svoj poraz zavili v odločitev, da so splošno stavko, napovedano za 18. in 19. junij, odložili na poznejši čas.

Odločitev demokratičnih in neodvisnih sindikatov v sedanjem vodstvu Glavne delavske konfederacije je razveljavil pojav, kajti dokazuje, da je delavstvo že sito peronističnih političnih diktatov za stavke samo za njihove politične namene in cilje.

Preganjanje korupcije

Preiskava v Narodni banki je odkrila velike nepravilnosti v podeljevanju kreditov. Odboreni krediti velikemu številu podjetij so večasih presegali 55-kratno višino obratnega kapitala in so šli v visoke milijone. Prav tako so bili odobreni tudi milijonski dolarski krediti, za katere so pozneje ugotovili, da so bili uporabljeni v špekulativne namene. Med prizadetimi podjetji je tudi veliko gradbeno podjetje biv. predsednika Narodne banke in ministra za javna dela Mazerja Barneta, ki je odšel v Urugvaj, zaprosil tam za politični azil in ga tudi dobil. Nečedno delo je preiskovalna komisija, ki jo vodi vpokojeni kontraadmiral Arufe, predala sodišču.

Dr. Frondizi še naprej v konfinaciji

Skupina odvetnikov je vložila pritožbo proti odredbi vlade, s katero je bivši predsednik dr. Frondizi v konfinaciji na otoku Martín García. Sodišče je pritožbo zavrnilo z ugotovitvijo, da je sedanji predsednik dr. Guido imel za odreditev konfinacije sprito sedanje obseidne stanja v državi vsa potrebna ustavna določila in je zato konfinacija zakonita. Za 29. t. m., ko bo preteklo že 90 dni, odkar je dr. Frondizi konfiniran, je sedanje vodstvo dr. Frondizjeve nemiroljive radikalne stranke sklicalo v Bs. Airesu protestni shod proti vladi.

Stanko Majcen: Povestice

Zbral in uredil dr. Tine Debeljak. Opremil Jure Vombergar. Izdala in založila SKA v Buenos Airesu 1962, strani 190 + IV.

Pri SKA si je dr. Debeljak postavil nekako nalogo, da posreduje nam, izselencem, manj znana dela predvsem slovenskih ekspresionistov, nalogo, ki si jo je zastavil že v domovini, ko so mojstri ekspresionisti prišli v svoja zrela moška leta in so mu ponudili svoja manj znana revialna dela v knjižni natis. Svojih namenov dr. Debeljak doma ni utegnil in ni mogel več izvršiti. Kdo drugi bi doma taki nalogi ne bil kos in tudi vsaj prva leta ekspresionizma režimu ni bil po volji. Vsa ta leta komunistične nesvobode tudi pretežno katoliški značaj slovenske ekspresionistične literature režimu ni bil ljub, tako da zadavne knjige ne bi moge iziti, tudi če bi se doma našel sposoben urednik. In vendar je ekspresionizem tako rekoč zadnji slovenski skupnostni stil, kajti vse poznejše je bilo neorganizirano, fragmentarno in epigonsko. Epigonov je tudi ekspresionizem precej ustvaril, ali rečimo, da se je pojavila še druga in tretja generacija ekspresionistov.

Dr. Tine Debeljak je izdal doslej že tri knjige zgodnjih ekspresionistov, celo po večini zgodnejša dela teh mejstrov, Preglja, Velikonje in sedaj Stanko Majcena po naslovih zbirk, kot so jih sami določili. Skoraj obenem z zbirka-

mi so izšle tehtne razprave o tem pokretu v Meddobju izpod peres dr. Kacina in dr. Debeljaka samega. Tako smo izseljenci srečni, da imamo o tem važnem literarnem pojavu razmeroma obširne ponatise in razlage, kar v domovini pogrešajo, ker so prvo izdaje ekspresionistov po večini razprodane, drugih ali vsaj poznejših pa ni bilo.

Kacinova in Debeljakove razprave so opetovano pisale o dr. Izidorju Cankarju kot početniku tega stila, pozneje njega organizatorju kot uredniku Doma in Sveta. Cankarjevi učenci smo zelo želeli, da nam bi kdaj učitelj o ekspresionizmu v literaturi kaj povedal, zlasti potem, ko je dva semestra predaval na univerzi o impresionizmu in ekspresionizmu v likovni umetnosti. Toda dr. Cankar kot profesor umetnostne zgodovine ni hotel govoriti niti o svoji politični preteklosti, niti o svojem nekdanjem urejevanju Doma in Sveta. Enkrat se nam je le posrečilo izzvati literarni razgovor. Takrat je priznal Pregljev prvenstvo v literaturi po smrti Ivana Cankarja, Majcena je omenil le kot pisatelja „Kasije“, omenil je tudi Lovrenčiča in Bevka. Kaj je govoril o Lovrenčiču, se ne spominjam več. Bevka pa je primerjal z Lojzeto Dolinarjem in kiparstvu, označujoč oba kot nekakšna

stilna polovičarja. A kmalu nato, menda pod vplivom Vurnikovega Uvoda v glasbo, nas je navduševal za to, da bi se kdo lotil stilističnega proučevanja literature. Nekdo je pričel govoriti o kompoziciji gledaliških komadov, pa je dr. Cankar svaril, da je stvar nevarna, ker vlada tozadevno že neka teorija in pri dramah, ki jih je takrat uprizarjal Osip Šest, lahko motijo inscenacije. Po njegovem mnenju bi moral zlasti pri novejši literaturi nekdo začeti s stilno analizo pri stavkih. Nekaj podobnega omenja Kacin ali Debeljak na nekem mestu. On sam se tega ni postopil niti v svojih uvodih v Zbrane spise Ivana Cankarja, kjer se je pri poskusni stilni analizi lotil spet le kompozicije. Kdo drugi se pa te naloge sploh ni prav postopil.

Po tistih Izidorjevih navodilih sem sicer večkrat poskusil z analizo stavkov, seveda ne slovnico. Zdal sem primerjal Majcenovo črtico „Nevernik“ z Ivanom Cankarjem in ugotovil, da sta v njej samo dva stavka, ki bi ju prav lahko napisal tudi Ivan Cankar. Dovolj tehten dokaz, da zgodnji Majcen ni bil učenec ali epigon Ivana Cankarja.

Bolj značilna še je druga, tudi značilna ugotovitev. Pri večini črtic, ki jih imenuje Majcen „Povestice“, nastopa neki tretji, ki dogodek, fabulo le opazuje in daje neprisljano, nezaznavno poteku fabule „izraz“ v raziko od im-

presionističnega „vtisa“. Pri „Vozniku Marku“, v „Iskrah“ in „Posestrimih“ in v še kateri je to pisatelj sam, pri „Pismu“ Fric Plenkar, v „Dulce est pro eo mori“ Simon Rovtar, pri povestici „Doma“ Kazimir, pri „Hčeri“ izmenoma pisatelj in oče, pri „Zamorski kraljici“ Kempinski itd. V avtobiografiji „Detinstvo“ je tak opazovalec in izraznik pač zreli pisatelj, ki daje dostikrat svojemu otroškemu govoru in delu otroških tovarišev predrasli izraz. Vsekakor je za vsopreditev ekspresionizma s stilom pred njim značilno, da sta pisala Ivan Cankar in Majcen svoje otroške spomine v komaj zrelih moških letih in se nista kot neoromantiki in neorealisti pričela šele v starčevskih letih poglabljati v otroškost.

Ta ekspresionistični „izraz“ je še očitnejši v „Resničnem dogodku“, ki je pripovedovanje o pripovedovanju, podobno v „Občinstvu“, najzadnejši pa v „Trenutku življenja“, kjer je rudar popolnoma nerealen, inteligenčen opazovalec treh usod, kavarnarjeve, hišni-kove in prodajalke sadja, tako da nje-gova lastna skoraj ni več važna.

Ekspresionistični, rekel bi: slovensko ekspresionistični so številni opisi in primere, od katerih bi navedel le nekaj malega kot: „Zvezde, ena duša v milijonu svetlobnih drobec“ ali „Sanje, dragoceni preprogi iz T-beta podobne, nerazrešene v svoji zaljubljenosti“ ali „Ugasnil je klobuk“ (Skok v globočino);

„Če vas bi dolgo poslušala, bi mu na nosu začela rasti očala“ (Vvaku); „Ta mož ve vse ali nič“ ali „Doživljenskih ugank mi je pot tako bliska ali tako strašna daljava“ (Trenutek življenja) itd.

Še nekaj se mi vidi pri Majcenu zanj značilno. Po prvem branju teh razmeroma kratkih „povesti“ ima bravec vtis, da jebral nekaj dolgega, dasi je v večini slučajev zlasti fabula kratka. Tako je v „Kvartirju št. 8“ mnogo daljši opis pojedine kot dogodka z nesrečno begunko. Pri „Zamorski kraljici“ sta daljši oznaki ministra Petroviča in mestnega vrvenja. Ta kratkost fabule je na vsak način velika mojstrovina Majcena.

Končni užitek, ki ga ima človek po branju Majcenovih „Povesti“ je ta, da spozna, da je bil Majcen že v teh zgodnjih letih vedno močnejši ekspresionističen pripovednik. Toda v ta ekspresionizem je prihajal po lepi razvojni poti iz realizma „Novih ljudi“ kot to razlaga Debeljak, ne s stilnimi skoki ali prisiljenostmi, kot marsikdo drugi iz različnih umetnostnih branj. Knjiga, ki je bila skoraj nevidno skrita v starih „Dom in Svetih“, je zelo velika vrednota.

Odkrila nam je pravi dragulj v slovenski literarni zgodovini, ki nam bi ostal najbrž še dolgo ali za zmerom skrit, da ni med nami akademika dr. Tineta Debeljaka. Zato njemu, opremitelju in založbi vsa hvala.

M. M.

Novice iz Slovenije

Člani sveta za delo Okrajnega ljudskega odbora v Ljubljani so ugotovili, da je gospodarstvo v ljubljanskem okraju v letu 1961 izgubilo 2,28 milijard dinarjev zaradi nesreč in poklicnih obolenj delavcev. Pri razmišljanju o vzrokih za tako visoko število nesreč so dalje ugotovili, da so gospodarske organizacije lani namenile za varnostne naprave in zaščitna sredstva po podjetjih eno tretjino sredstev manj kot v letu 1960.

V okviru kulturnega sodelovanja med Slovenijo in Koroško je 116 članov celovškega deželnega gledališča v aprilu gostovalo v Ljubljani in Mariboru. Koroški igralci so v Sloveniji uprizorili popularno delo Johanna Straussa „Dunajska krka“. S celovškimi gledališkimi igralci si bili na obisku v Sloveniji tudi koroški deželni glavar Ferdinand Wendenig z nekaterimi člani pokrajinske vlade in pokrajinske poslanske zbornice ter jug. gen. konzulom v Celovcu Borisom Trampužem.

Ljudska skupščina LRS je sprejela zakon o dvojezičnih šolah z učnim jezikom narodnostnih manjšin v LR Sloveniji. Zakon priznava narodnim manjšinam tri osnovne pravice: 1. Pouk na teh šolah z učenim jezikom narodne manjšine je samo v jeziku narodne manjšine, ne samo v jeziku narodne manjšine, na dvojezičnih šolah pa v jeziku narodnostne manjšine in v slovenskem jeziku. Na teh šolah mora biti pouk urejen tako, da si učenci pridobijo znanje obeh jezikov. 2. Narodnostna manjšina ima pravico do globljega spoznavanja narodne kulture matičnega naroda in narodnostne manjšine.

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

IV. kulturni večer SKA v soboto, dne 16. t. m. je imel na sporedu predavanje g. dr. Pavla Krajnika: „Edinost krščanstva in bodočnost sveta“.

Predavatelj je najprej v nekaj potezih predstavil položaj krščanstva v sodobnem svetu; opozoril je na s'lovit razvoj razvoju in tehniki civilizacije in na nastanek novih zapadnih kultur. Neposredna posledica tega razvoja so verske, gospodarske in socialne krize ter težave.

Zatem je v perspektivi bodočega koncila, ki ima po papeževi izjavi namen odstaviti gube s Cerkve in utreti pot h krščanski edinosti ter moderni evangelizaciji. Razložil je zakaj razkoli med kristjani ovirajo delo Cerkve.

V tretjem delu je poudaril pomen gibanj med katoličani, pravoslavnimi in protestanti, ki stremijo k edinosti, bujajo upanje in delo ter že večjo moč Cerkve pri uresničenju njenega velikega poslanstva.

Predavanje, ki so mu poslušalci sledili z zanimanjem in pozornostjo, se zaključilo v prijateljskem razgovoru in debati.

Kulturni večer je začel, vodil in zaključil g. dr. Vinko Brumen.

šine. Zato mora biti učni načrt sestavljen tako, da ne moti narodnostnega čuta učencev. 3. Prilagoditve narodne manjšine so priznane vse pravice pri upravljanju tega šolstva in morajo biti v šolskem odboru šole z učnim jezikom narodne manjšine pripadniki te manjšine zastopani z večino članov, v šolskem odboru dvojezičnih šol pa morajo obe narodnosti v enakem številu.

Umrli so. V Ljubljani: Terezija Levč, roj. Sketelj, Viktorija Kovič, roj. Kalin, Ludvik Mihelič, vodja skladišča, Katarina Boltar, roj. Cvenkelj, Zvonko Žolgar, ravnatelj v p. Frančiška Plešič, roj. Gabrovšek, Ana Berčič, vdova, Terezija Levstik, roj. Rijavec, Marija Jesenko, uslužbenka podjetja Mladinska knjiga in Marija Ravnikar, roj. Pregelj, bolničarka v p. v Zagorju, Milena Boncelj, roj. Šonc, žena vseuč. prof. v Zagreb. Jože Jerič, upok. v Dvorju, Leopoldina Ješe, pos. v Stražišču, Mihael Zavadlal, magistratni ravnatelj v p. v Ptuj, Marja Dolžan, gostilničarka Lector v Radovljici, Viktor Lovrenčič, lesostrugar v p. v Dobrunjah, Anton Fortuna, biv. gostilničar v Razdrtem, Miha Menart v Dol. Logatcu, Alojz Rožina, upok. v Novem mestu, Magdalena Veselič, vdova na Bledu, Mimi Potočnik, roj. Volčič v Škofji Loki, Martin Godec, železničar v p. v Poljanah, Anton Švigel v Idriji, Albin Tavčar v Veliki Loki, Maks Bizjak, nadzornik telef. in brzojavnih linij v Mariboru, Adolf Rabič, upok. v Mengšu, Helena Vurnik, roj. Kotler, akademska slikarica, v Radovljici in Janez Plešec, žel. upok. v Preski.

Proslava I. obletnice obstoja odseka SFZ v San Martinu

V nedeljo 10. VI. popoldne je odsek Slov. fantovske zveze v San Martinu proslavil prvo obletnico svojega obstoja in delovanja z uprizoritvijo Česneke burke s petjem Pogodbe. Uprizoritev veseligrice je bila v cerkveni dvorani v Ciudadeli.

Kako si slovenski ljudje žele gledaliških predstav, zlasti uprizoritev domačih del, je pričala udeležba na nedeljski prireditvi. Polna dvorana. V dvorani smo videli ljudi iz vseh mest Vel. Buenos Airesa. Največ jih je seveda bilo iz San Martinskega okraja. Vsi so pa prišli, da slovensko mladino podpro v njenem prizadevanju, da si zgradi trdno organizacijo in da ji s svojo številno udeležbo dajo še večjega poguma za delo, ki je združeno dostikrat s težavami in zahteva dosti žrtve.

Prireditve je bila razdeljena v dva dela. V prvem delu so nastopili harmonikarji: že dobra naša znanca Carmen Klavžar in njen brat Ivo ter Rudi Lebar. Vsak je korajžno zaigral po eno točko. Klavžerjeva dva pa nato še skupno. Občinstvo je mlade harmonikarje nagradilo s toplim odobravanjem. Druga točka je bila nastop sanmartinskega mladinskega okteta, ki ga vodi Vinko Klemenčič. Mladi pevci so za-

peli naslednje pesmi: Ko so fantje proti vasi šli, Završki fantje in Luna sije.

Drugi del prireditve je bil obsegal uprizoritev Česnikove Pogodbe, veseligrice s petjem v dveh dejanjih, v režiji Marijana Marolta. Nastopili so naslednji: Jesenovec Marijan v vlogi krmarja in posestnika Mlakarja, gđ. Marinka Kovač kot Mlakarjeva žena Neža, Lado Petkovšek v vlogi njenega sina Marka, Ana Pelan je igrala Marjano, dekle pri Mlakarju, gđ. Smersu Marjeta siroto Hanico, Peter Kastrevc je nastopil v vlogi vdovec na Vrabčah Mihe Gasperona, Boltežar Marijan kot mlad kmet Šimen Groznik in Hren Janez kot godec Luka Grabar.

Osrednja vloga bogatega vdovec Šimna Gasperona, zaljubljenega v mlado siroto Hanico, katere srce gori za mladega kmeta Šimna Groznika, pa jo je njen varuh Mlakar obljubil za ženo Gasperonu, je odlično podal Peter Kastrevc. Njegovo nastopanje na odru je pričalo, da je v tej stroki povsem doma, saj ga poznamo že iz njegovih prejšnjih dobrih in močnih nastopov.

Enako gđ. Smersu je v Planovcu, katerih igra je tudi kazala, da sta na odru že kar doma. Ti so bili edini „starejši“ igralci, vsi ostali so pa tokrat sploh prvič nastopili na odru. Pa so kar dobro podajali svoje vloge.

Prav nič trene niso kazali, vlog so se dobro naučili, jih niso samo deklarirali, ampak več ali manj tudi doživeto podajali. Sploh je bilo pri vsej uprizoritvi močno čutiti veliko Maroltovo režisersko sposobnost, s katero je mlade igralce pripravil za njihov krstni nastop na odru. Srečno in dobro so ga prestali. Občuteno so postavili pred nas zsek iz nekdanjskega slovenskega podeželskega dogajanja in življenja z njegove resne, pa tudi smešne strani.

Skratka: Ljudje so bili z uprizoritvijo zelo zadovoljni. To je pričalo tudi navdušeno odobravanje in priznanje vsem igralcem, zlasti pa še režiserju Marijanu Maroltu. Vsi želimo samo to, da bi tej mladini s svojim bogatim znanjem stal še naprej ob strani ter nas z mladimi sanmartinskimi igralci čimprej presenetil z uprizoritvijo še kakega drugega slovenskega gledališkega dela.

Vsakoletna Alojzijevega proslava slovenskih šolskih otrok bo na praznik, 21. junija v Ciudadeli. Program: ob 4 popoldne skupna sv. maša s svetim obhajilom, nato v dvorani lutkovna predstava. Starši! Pripravite svoje otroke! Otroci! Ne pozabite na ta lepi dan!

Osebnosti

Družinska sreča. V družini Mihaela Omahne in njegove žene Manice, roj. Cvetko v Berazetegu, se je 10. junija rodila hčerka; v družini ing. Jožeta Rozlja in njegove življenske družice ge. Inge Goll v San Rafaelu v Mendoza so pa dobili s'nčka. Cestitamo!

Jože Tomaževič. V Ramos Mejiji je 5. junija umrl zaveden naš rojak Jože Tomaževič, Pokopali so ga 6. junija na novem Sanjuškem pokopališču Villegas.

Pokojnik se je rodil 28. marca 1892 v Kamni gorici na Gorenjskem. Po pokopu je bil žebjar. V Argentini je bil zaposlen v tekstilni tovarni Pablo Buder in je šele pred dvema mesecema zapustil službo.

Njegova življenjska pot je imela polno križev in težav. Leta 1914 je mo-

že, ki ji je bil ustanovitelj, dolgoletni tajnik in zvezni pevovodja in je z njo dosegel višek ob nastopu 2400 slovenskih pevcev iz 113 pevskih zborov na Kongresnem trgu leta 1931. Tej svoji ideji je ostal zvest ob ustanavljanju in vodstvu pevskega zbora slovenskih pevovodij, slovenskega Učiteljskega zbora, zbora vojnih invalidov, zbora katoliških rokodelskih pomočnikov. Tej sveti nalogi se je mehurčno posvečal pri cerkvenem in svetnem petju na različnih srednješolskih zavodih. Sad njegove ljubezni za narodno pesem je tudi 5 zvezkov narodnih pesmi, prirejenih za mešani, moški in ženski zbor. In 2 zvez. ka priredb naših pesmi pod naslovom „Odmevi naših gajev“. Z novo življenjsko silo se je tej misli za slovensko pesem posvetil med križevim potom po begunskih taboriščih; zanjo je živel v emigraciji do zadnje ure svojega življenja, ko je ves čas bil oče in duša našega petja v Mendoza; saj je še dve uri pred smrtjo na bolniški postelji koval pevске načrte za bližnjo srebrno mašo g. župnika Tomažiča.

In — čudna so pota božje Previdnosti! — ni slutiti, da nam je tik pred smrtjo z neomajno vero v našo narodno bodočnost ob slovenski pesmi vprav kot v oporoko zaklical: „Še bomo peli!“

Če je velik sin slovenskega naroda Ivan Cankar v predmrtni viziji zaklical v svoj življenjski zagovor tri svete besede, ki jim je služil vse življenje: Matj — Domovina — Bog;

Matj — Domovina — Bog;

FRANC SAL. FINŽGAR UMRL

Iz domovine je prišlo sporočilo, da je v Ljubljani 2. junija umrl Franc Sal. Finžgar, eden najboljših in tudi najbolj čitanih slovenskih pisateljev. Februarja meseca je bil star 91 let. Pokopali so ga 4. junija t. l.

Finžgar se je rodil 9. februarja 1871 v Doslovičah pri Žirovnici kot sin krojača in kajzarja ter kot daljni Prešernov sorodnik. Po maturi je vstopil v semenišče. Kot kaplan je služboval in deloval v Bohinjski Bistrici, na Jesenicah, v Kočevju, Idriji, na Sv. Joštu, v Škofji Loki, ljubljanski prisilni delavnici, nato bil 5 let župnik v Želmljah, 10 let v Sori, zatem pa leta 1918 dobil faro v Trnovem v Ljubljani, prevzel uredništvo knjižnih izdaj Mohorjeve družbe in družinskega lista Mladika. Za svoje leposlovno delo je dobil najprej priznanje v obliki narodnega darila pod banovanjem dr. Natlačena, nato pa bil imenovan za člana Akademije znanosti in umetnosti.

Literarno se je začel udejstvovati že v dijaških letih v Alojzijeviskih „Domach vajah“, v semenišču je urejal zadnje leto „Pomladne glase“. V mladinski list „Vrtee“ je začel pisati leta 1892, dve leti pozneje mu je postal urednik. Kot bogoslovec je napisal vaško povest „Gozdarjev sin“ in povest iz življenja izobražencev „Zaroka o polnoči“. V „Dom in svet“ je najprej objavjal lirčne in pripovedne pesmi. Med njimi je znana dillčna pesnitev „Tri glav“, nato pa začel pisati povesti. Tedaj so nastale vsake družbene povesti „Deteljica“, „Kvišku“, „Stara in nova hiša“, „Dovolj pokore“ in znana ter mnogo igrana ljudska igra „Divji lovec“. Nadaljnji njegov razvoj je šel v notranjo poglobitev in se je kot rojen realist obrnil v novoromantično smer. Iz tiste dobe so dela „Oranže in citrone“, „Moja duša vasuje“. Na vzpodbudo dr. Janeza Ev. Kreka je napisal veliki slovenski zgodovinski tekst „Pod svobodnim soncem“, najbolj brano slovensko delo. Tedaj je nastal tudi družbeni roman „Iz modernega sveta“. Njegova nadaljna najbolj znana dela so: Avtobiografska povest „Student naj bo“, „Nad petelina“, povest „Sama“, „Dekla Ančka“, štiridejanka „Naša krka“, tridejanka „Veriga“, „Prerokovana“, „Boji“, „Prerokbe zore“, „Kronika gospoda Urbana“ in „Polom“ (med prvo svetovno vojno in ob njenem zaključku). Naslednje njegovo delo je bila drama iz vaškega življenja „Razvaline življenja“. Pri chorjevi družbi je pa izdal povesti „Beli ženini“, „Strici“ in „Gospod Houdurnik“. Pozneje so začela izhajati nje-

ral, kot vsi slovenski fantje, na bojišče in je bil vseskozi na soški fronti in v

Tirolah. S ponosom je vedno pravil o

Vsak teden ena

PROŠNJA

Simon Jenko

Da te ljubim, ti je znano,
da me ljubiš, davno vem;
kaj ogaiba se pred mano,
odgovarjaš le očem?

Pusti strah in moja bodi,
v dar srce ti podelim;
Bog nebeški sam naj sodi,
kaj poklonil sem ti z njim!

gova izbrana dela, v zadnjih letih je objavil svoje spomine pod naslovom „Leta mojega popotovanja“.

Slovenska literarna zgodovina, ki je izšla po vojni pod zavezniški na Tržaškem Finžgarja kot slovenskega pisatelja označuje takole: „Finžgar se je kot pripovednik vztrajno razvijal. Njegov čut za resničnost se je krepil. Podoba življenja in človeka v njem je vedno polnejša. Še vidnejše je napredovanje v umetniški ekonomiji, v vedno bolj skladnih osnovah del, v vedno bolj dovršenem, pa vedno bolj naravnem izrazu. V dobi, ko je še želel ustvariti veliki tekst, je šele rasel v poznejšo oblikovalno moč, zraven tega se ni še zavedel, da je njegova glavna sposobnost v postvarjanju kmečkega sveta. Finžgarjeve drame so naše najboljše ljudske igre. Ni pa v njih tiste zgoščenosti kot v istodobnih prozih spisih in dramatskim nasprotjem manjka večjih pomembnosti. Za vse njegovo delo je značilen oster čut za napake posameznikov in družbe. Osebnosti slabosti navadno odkriva s sočutnim, duhovnim razumevanjem, brezobzirno pa osvetljuje krivice, ki so se vgnezdile v družbi.“

Malo je bilo ljudi na Slovenskem, ki bi bili med narodom tako priljubljeni kot je bil Finžgar in to tako kot pisatelj, kakor tudi kot dušni pastir, slovenski javni delavec, izvrsten govornik in kot človek. Ljudje s takim vplivom so bili komunistom nevarni. Če si že niso mogli pridobiti večine med narodom, so skušali pridobiti vsaj tako vplivne osebnosti, kot je bil Finžgar, ali pa se jih znebiti z likvidacijo. Finžgarja se jim je posrečilo pridobiti za svojo stran. S to odločitvijo je Finžgar komunistom med demokratskim svetom na zahodu zelo pripomogel, da so pri zahodnih zavezniških uspehi s svojo prevaro, da se Osvobodilna fronta bori proti okupatorju in ne za izvedbo komunistične revolucije ter za vzpostavitev svoje diktature.

In v tem je Finžgarjeva odgovornost zelo velika.

borbah na Doberdolu, Gorici, Grmadi, Vereni in Assigu. Na tej fronti je dobil tudi pet medalij za hrabrost. Za fante vojake, s katerimi je bil skupaj pri topničarski bateriji in so tam padli, je vsak dan molil. Nekaj tednov pred koncem vojne je bil težje ranjen in je konec počakal v bolnišnici.

Udeležil se je tudi plebiscita na Koroškem v Hodišah, kjer je tamkajšnje Slovence nagovarjal, naj glasujejo za Jugoslavo.

Po vojski se je poročil z Marijo Pogachnik (sestrično prvega slovenskega ministra za narodno obrambo dr. Lovra Pogachnika). V srednjem zakonu se je rodilo enajst otrok, od katerih je še devet živih. To so: Marija, poročena Prešern, Tončka, Francka, Anica, poročena Skarlovnik in Ivanka. Od sinov pa: Anton poročen s Pavlo Zupanc, Lovrene, Jože in Franci.

Za fantovsko družbo je imel Petra Arneža, Valentina Tomaževiča, bratrance, in Francelna Bertoneja. Vsi trije so padli pod krogami brezbožnih komunistov samo zato, ker so ostali zvesti materi, domovini in Bogu. Bratrance so pobili v Semiču skoraj z vso družino. Tudi njemu so grozili, ker je odločno nastopal proti njim in vsem grozodejstvom, ki so jih izvrševali. Pod nemško okupacijo je bil dvakrat na seznanju za talce in se je obakrat na čudežen način po tovarni „Plamen“ rešil.

Majnika 1945 se je z vso družino umaknil pred komunisti na Koroško, od koder je potem iz Vetrinja odšel v Lienz in nazadnje v Spittal ob Dravi. Leta 1949 marca meseca je prišel z vso družino v Argentino. Živel je najprej v Villa Martelli, pred osmimi leti se je pa preselil v novo postavljen dom v Ramos Mejiji, kjer mu je po kratki bolezni 5. junija zjutraj ob pol 7 prenehalo biti srce.

Vse svoje življenje je bil odločen in praktičen katoličan. Z njegovo smrtjo je nastala med našimi emigrantskimi vrstami huda vrzel, saj pokojnik ni bil borben samo z zglodom, ampak je tudi znal povedati resnico v tak obliki, da nasprotnik ni našel več dokazov.

Bog daj, da bi generacija naših mladih znala posnemati zgleda značajev takega kova, kot je bil pokojni kamnogiški žebjar — Jože Tomaževič.

V družinski osmrtnici za pok. Jožeta Tomaževiča v zadnji števec Svobodne Slovenije, je v tiskarni po pomoti izpadla v navedbi žalujočih za pok. v Argentini njegova hčerka Anica z družino.

Ob obletnici smrti ravn. Marka Bajuka

Dne 29. junija t. l. je minilo eno leto, kar je v Mendoza umrl nesebični in požrtvovalni slovenski javni in kulturni delavec, starosta slovenskih pevovodij, zaslužen slov. skladatelj, organizator, pevski pedagog in ključnik k pevskemu delu ravnatelj Marko Bajuk. V počastitev njegovega spomina je Slovenski pevski zbor v Mendoza priredil na Markovo nedeljo koncert, ki je imel na sporedu 22 slovenskih narodnih pesmi v pokojnikovi prireditvi. Na koncertu je imel sin pok. ravnatelja Marka Bajuka prof. Božo Bajuk naslednji spominski govor:

Pred dobrimi 30 leti sem imel lepo priložnost, da sem prisotnoval slovenski novi maši na Sv. Višarjah. Tedaj nam je prof. Ehrlich v senci karabink fašistične milice govoril pomembne besede. Dejal je: „Dokler bo slovenski narod v svoji materini besedi Boga častil in v njej našo pesem prepeval, toliko časa bo tudi slovenski ostal.“

Isto misel nam je pok. škof Gregorij Rožman v svoji zadnji letoletni poslanici kot v smrtni predslutnji v oporoki zapustil: „Eno nas druži — Slovenci smo in kristjani. Ako bi kdo tudi skušal zatajiti svoj rod in odpasti od krščanske vere, ne more izbrisati znamenja krsta iz svoje duše in ne preduriti gačiti dejstva, da je rojen iz slovenske korenine.“

In ko nas je ob svojem prvem obisku v Argentini pozival, da se za vsako ceno narodnostno ohranimo, je govoril: „Imamo še en zaklad, ki smo ga prinesli s sabo: našo slovensko pesem. V Združenih državah je med štirimi rodovi ostala premnogokrat še edina vez slovenske pesem. Čuvajmo jo, gojimo in

ohranimo ta naš veliki zaklad!“

Obe ti dve misli našega narodnega bistva: verske zvestobe in narodne zavednosti je pokojni ravnatelj M. Bajuk združil v eno samo, ki ji je poleg svojega stanovskega, učiteljskega in vzgojiteljskega poklica ostal zvest do zadnjega diha svojega življenja v vsem svojem javnem delovanju: s slovensko pesmijo prepevati čast božjo in v slovenski pesmi služiti svojem narodu.

Tej nalogi se je posvetil že v prvih študentskih letih, ko je — lahko bi rekli — dobesedno več „prenel kot pregovoril“ s sodelovanjem pri pevskih skupinah, okteti in zborih, katere je sam ustanavljal in vodil. Ta misel ga je vodila, ko je že tudi v prvih dijaških letih prisluhnil naš ljudski pesmi, zaletil njeno vrednost in začel zapisovati njene melodije ter jih prirejati za glasbene zore. Ista misel ga je vodila pri ustanovitvi in vodstvu dunajskega tamburaškega zbora, pri vodstvu pevskega društva Ljubljana, pri ustanovitvi najnovejšega edinstvene slovenske pevске organizacije Pevske zve-

SLOVENCI PO SVETU

KANADA

V zadnjem času je bilo med rojaki v Torontu znova več prireditev in drugih dogodkov, ki jih je treba omeniti: Na velikonočni ponedeljek so po stari domači navadi imeli v cerkveni dvorani župnije Marije Pomagaj domačo veselico, ki jo je priredil tam. cerkveni odbor. Poročevalec je o tej veselici v Božji besedi zapisal, „da se zdi, da je po dolgem premoru mladina komaj čakala na ta večer. Zato je vladalo zares prijetno in veselo razpoloženje“. V omenjeni cerkveni dvorani se je proti koncu aprila začel tudi zdravniški tečaj, ki je sicer namenjen pred vsem članicam Kat. ženske lige, udeležujejo se ga pa lahko tudi ostale žene in dekleta. Njegovo trajanje je določeno na 7 zaporednih četrtkov. — V soboto, 5. maja, je bila gledališka predstava. Igralci so v režiji Stanka Brunaša postavili na oder šaljivo spevoigro „Radikalna kura“. Na pianu je igro spremljala gđ. Elza Santej. Upričitev so naslednji dan, t. j. v nedeljo, 6. maja, ponovili v drugi slov. župniji v Torontu, pri Brezmadežni. — Lepo uspela prireditev je bila tudi proslava matinskega dne. Na proslavi so zlasti nastopali otroci slovenske šole, tri točke so imela tudi dekleta in fanje mladinskega kluba. Otroci so zapeli naslednje pesmi: „Mamica je kakor sonček“, „Pšček naš hov, hov“, „Jaz pa pojdem na zeleno travco“, „Sem slovenska deklica“. Od deklamacij so podali „Matrino oko“, „Nebeški materi“ ter „Deček in cvet“. Lepo je bila podana tudi recitacija Cankarjeve umetnine „Skodelica kave“. Od glasbenih točk sta močno ugajali „Le enkrat bi videl“ in „Kaj pa delaš Anželeček“, izvajani na harmoniko in violino. Prav tako plesni točki „Vsak po svoje, toda spomini na nekdanje dni“ in valček „Pozdrav pomladi“. Tudi z živim prizorom s petjem „Sirota jaz okrog blodim“ ter tremi folklornimi plesi so bili ljudje močno zadovoljni. Prav tako je bil dober dvogovor „Pri potoku“. Otroke in mladino so za to uspelo prireditel pripravili s. Cecilija Prebil, s. Palmina Dvoršak, g. p. Zrnc, Ciril Soršak, gđ. Elza Santej, gđ. Ivanka Levstek in g. Jurij Eržen.

V župniji Brezmadežne so pa bili glavni dogodki: Dne 28. aprila je imel v cerkveni dvorani te župnije uspešen koncert clevelandski slovenski pevski zbor Korotan pod vodstvom pevovodje Metoda Milača, naslednji dan je bila prvič v tej župniji birma ter je torontski nadškof kardinal McGuigan podelil zakrament sv. birne 24 deklicam in 18 dečkom. Po birni je bila v dvorani večerja za birmance, njihove star-

še in botre. Na večerji je ostal tudi kardinal, kateremu se je župnik g. Kopač zahvalil za vso naklonjenost do Slovencev. Kardinala je pozdravil tudi predsednik cerkvenega odbora Feliks Sebanc. K birni je prišlo pomagat še nekaj duhovnikov iz sosednjih župnij, od Slovencev pa bogoslovni profesor g. Lojze Ambrožič in Frank Skumave, kaplan župnije sv. Bernarda v severnem delu Toronta. — Proslava matinskega dne je bila v tej fari 20. maja. Pripravila jo je slovenska šola. Na sporedu je bila otroška igra p. Krizostoma „Pavelčkova piščalka“. Naslednji dan so imeli slovenski otroci izlet k Websterfall pri Hamiltonu. V maju sta imeli občna zbora tudi župnijski društvi: Kat. ženska liga in Društvo Najsvetejšega imena Jezusovega. Pri Kat. ženski ligi je bila izvoljena za novo predsednico ga. Karolina Čermelj, pri DNIJ pa Feliks Sebanc.

Za obletnico blagoslovitve cerkve Marije Brezmadežne je župnija izdala lepo spominsko knjigo o nastanku te župnije.

PO ŠPORTNEM SVETU
SVETOVNO NOGOMETNO
PRVENSTVO

Brazil ponovno prvak, Jugoslavija četrta

V soboto in nedeljo sta bili odigrani zadnji dve tekmi za svetovno prvenstvo. Za tretje in četrto mesto sta se pomerili moštvi Čila in Jugoslavije, za prvo in drugo mesto pa Brazil in ČSR.

Čile je z zmago 1:0 nad Jugoslavijo zasedel tretje mesto, Jugoslavija pa četrto. Zmagoviti gol je padel v zadnji minuti drugega polčasa. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah: Čile: Godoy, Eyzaguirre, Rodríguez, R. Sánchez, Rojas, Cruz, Ramírez, Toro, Campos, Tobar in L. Sánchez; Jugoslavija: Šoškić (Partiza), Đurković (Rdeča zvezda), Svinjarević (Vojvodina), Radaković (Reka), Marković (Dinamo Zagreb), Popović (Rdeča zvezda), Kovačević (Part.), Sekularac (Rd. zvezda), Jerković (Din.), Galić (Partizan), Skoblar (Beograd).

Prvi polčas je jugoslovansko moštvo igralo precej slabo, predvsem v napadu, vendar ni bilo nobenih problemov v obrambi. Drugi polčas pa so imeli Jugoslavlani igro popolnoma v roki. Tako je znan argentinski trener Stabile tik predno so Čilenci zabili zmagovalni gol v svojem komentarju izjavil, da „more Čilence v podaljšku samo čudež rešiti“. Čudež se je zgodil še pred podaljškom; Rojasov strel se je odbil od noge enega jugoslovanskih igralcev in Šoškić ni mogel nič storiti. Zoga se je znašla v mreži in pričelo se je čilsko slavlje, kot da bi osvojili prvo mesto.

V nedeljo pa je Brazil premagal ČSR s 3:1 in s tem spet odnesel domov zlati pokal Jules Rimet, ki ga je osvojil na prvenstvu na švedskem leta 1958. Brazilci so letos že tretjič pršli v fi-

nale. Leta 1954 so jih v Rio premagali Urugvajci z 2:1, 1958 in letos pa so osvojili najvišji naslov. Češkoslovaška reprezentanca pa je leta 1954 v Rimu izgubila proti Italiji z 1:2.

Tekma med Brazilom in ČSR je bila po mnenju kritikov ena najlepših in je bila ČSR kljub porazu popolnoma enakovredna tekme. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah: Brazil: Gilmar, Djalma Santos, Mauro, Milton Santos, Zito in Zozimo, Garrincha, Didi, Vavá, Amarildo in Zagalo; ČSR: Schroiff, Těhy, Popluhar, Novak, Pluskal, Masopust, Pospíhal, Ššherer, Kadřaba, Kvasnak in Jelínek. Prvi gol je v 15 minutah zabil Masopust, izenačil je v 17 m Amarildo, v drugem polčasu pa je povišal v 22 m Zito in v 32 m še Vavá.

OBVESTILA

V nedeljo, dne 24. junija 1962 bodo v Slovenskem domu v Slovenski vasi v Lanusu KOLINE, ki jih prireja Sociedad de Fomento. Začetek ob 12 (opolodne). Pristne domače krvavice in pečenje in svinjska pečenka. Prijetna zabava. So deluje vaška godba ŠKRJANČKI. Bliznje in daljne, stare in mlade, vljudo vabi odbor — Sociedad de Fomento Villa Eslovena.

Občni zbor sanmartinskega odseka SFZ bo v nedeljo, 24. junija, ob 16 v prostorih Slov. doma v San Martinu. Za vse člane je udeležba obvezna; vsi ostali fantje iz San Martina toplo vabljeni.

V Slomškovem domu v Ramos Mejia bo v soboto, 30. junija ob 19.30 kulturni večer, združen z razstavo umetniških del, določenih za dobitke pri loteriji SKA. O potrebnosti kulturnega dela in o razstavljenih delih bosta govorila gđ. dr. Tine Debeljak in Marijan Marolt.

V Jugoslovanskem domu na Dock Sudu bo 7. julija zvečer proslava Vidovega dne, ki jo prireja Sokolsko društvo. Na sporedu bodo izbrane točke, nato zabava s plesom. Na razpolago bo „parrillada“. Rojaki vljudo vabljeni.

Slomškov dom je za delno kritje nujnih obveznosti in zboljšanja prostorov izdal posebno rifo. Vabimo vse Slovence, da z nakupom srečk sodelujejo pri akciji za Slomškov dom!

Po skupni procesiji sv. Rešnjega Telesa, ki se bo vršila v nedeljo, 1. julija, v Ramos Mejia, bo za udeležence pripravljen v Slomškovem domu asado. Dobrodošli!

„Preljubno veselje, o j kje si doma?“ je naslov prireditvi študentov Škofjevega zavoda, ki se bo vršila zadnjo nedeljo v avgustu (26. avgusta).

OB 20. OBLETNICI PRVE VASKE
STRAZE NA ŠT. JOSTU

in ob

20. OBLETNICI TRPLJENJA PO
KONCENTRACIJSKIH
TABORIŠČIH

prireja Kulturni odsek Našega doma v San Justu

v nedeljo, 24. junija, ob 10
v svojih prostorih

Spominski dan

na katerem bosta govorila gg. Rudolf Smersu in Ivan Korošec. Na ta spominski dan vabimo zlasti našo mladino, da bo enkrat za vselej na jarnem, da nam ni dajal tujec orožja v roke, pač pa smo ga sami potegnili iz skrinjariš.

Posebej vabimo vse šentjoščane in vse, ki so kjer koli trpeli v koncentracijskih taboriščih

IV. redni prosvetni večer v Slomškovem domu se bo vršil v soboto, 23. junija, ob 7 zvečer. Ob tej priliki se bomo s hvaležnostjo spomnili vseh neštevilnih slovenskih junakov, ki so padli v boju proti komunizmu. Vsi vabljeni!

Vsem članom Slomškovega doma! Po sklepu zadnjega informativnega sestanka poteče čas za zadnji svobodni vpis novih deležev 15. julija 1962. Vsi tisti, ki delnice plačujejo v obrokih, ali imajo le elno plačane, — naj dopolnijo deleže z doplačilom do konca julija 1962

CERKVENI OGLASNIK

Procesija sv. Rešnjega Telesa vseh Slovencev v Velikem Buenos Airesu bo v nedeljo, 1. julija, ob 10 v Don Boscovem zavodu v Ramos Mejia. Oltarje pripravijo: 1. San Martin-Florida; 2. Slovenska vas; 3. San Justo; 4. Ramos Mejia.

Sv. maša po vzhodnem obredu bo v nedeljo, 24. junija, ob 9.30 v slovenski kapeli. Daroval jo bo č. g. p. Silvín Eiletz, S. J.

ARBITER

ORGANIZACION LEGAL
INTEGRAL

- ◆ Jubilaciones
- ◆ Réditos
- ◆ Despidos
- ◆ Contabilidades
- ◆ Desalojos
- ◆ Sucesiones
- ◆ Gestiones y Trámites
- ◆ Venta de casas de baja renta

Dirección General:

F. KNAUS - N. SOTO

Asesor Jurídico:

DR. OMAR BREGLIA ARIAS

Cuerpo Profesional

Especializado

Lunes a Sábado: 8—12 hs.

Consultas Gratuitas

Of. Castell: 36 T. E. 48-0347

6º p. „H“ Capital 45-9963

(Av. Rivadavia 2600- 30-7312)

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Cascante

Escribano Público

Pta. baja, ofic. 2.

Cangallo 1642

T. E. 35-8827 Buenos Aires

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires,

T. E. 69-9503

Argentina

CORREO ARGENTINO Central B	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 688.209

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1962: za Argentno \$ 530.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires, T. E. 33-7213

SLOV. PLANINSKO DRUŠTVO

vabi vse rojake na

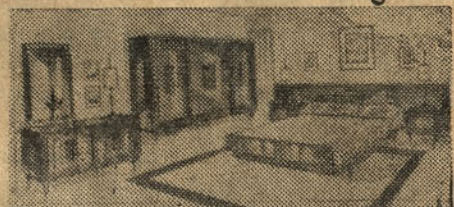
v
DRUZABNI VECER

dne 14. julija 1962

Dvorana kluba Excelsior, Santos
Lugares, ulica Patricios 457

Orkester MOULIN ROUGE

ZENINI — NEVESTE!

Kjer stanovanje opremi Rado,
veselo je staro in mlado!

LOS ANDES — RADOVAN SOBAN

Blanco Encalada 261 Villa Madero

NAROČAJTE IN ŠIRITE
SVOBODNO SLOVENIJO

SEME BIDOVEC
Av. DE MAYO 2416
RAMOS MEJIA

Vse za dom
Na dolgoročno odplačevanje

IVAN PREGELJ

Otroci sonca

„Marija...“
„Smili se mi.“ je spregovorila tedaj žena in ni umel, da misli svojega godčevskega brata, dokler ni dopovedala, da bi mu smrt želela, če bi greh ne bilo kaj takega misliti, ki da, malič nesrečni, ni ne prav zmešan ne prav pri čisti. Pa kakor je bil bister v šoli, dokler ni za golico zbolel in potem nekaj takega počel, da so ga iz klasov domov poslali, in kako mu je v bolezni prišlo, da so ga poslej samo strune na norčije pa neumna družba, kjer ga hudobni ljudje v vedno hujše norčavosti speljujejo.

„Pa saj si me prej slišal, kaj vse počne.“

Zopet je dijaku, kakor da govori Marija in da sope roženkravt.

„Teta,“ vzklikne, ponovivši nehoté naziv domače hčere, ki njegovemu razmerju do gosposdine Katre ni primeren, „teta, saj ni hudoben.“

Ina, dan:

„Po svoje pa še prav srečen, teta.“

„Po svoje trapast,“ potrdi vdano žena. Skoraj podsmehljivo doda nato:

„Taki sreča v teh hribih, jeli? Da smo vsi oblebni kot gnojni koš. Nak, dišimo pa res. po samih vijolicah. Ja-

ger in fajmošter. Da je prej Peter vsaj eno pravično povedal.“

S to rebato pikrostjo si je olajšala srce in je vsa dobra.

„Jeli? Mu še ni povedala, kaj je Polonica pred letom počela, ko je bilo njo prišlo kar na hitrem pa za smrt. Ala! Poklekne otrok pa se obljubi v klošter.“

„Uro pozneje, ko mi je odleglo, pa v jok, pa več ves dan in vso noč, preden je Marija s težavo spravila iz nje, da le ne mara biti nuna.“

„Pa to je spet nekaj res lepega,“ odgovori dijak, a žena ga ne ume prav, strmi in se ji obliče pokrije s čudno zamišljenostjo. Vse bi mu rada izpovedala, pa čuti, da ne more; se boji, da bi njo samo obsedl za trapasto. Pa bi bila res kmalu zinila, kako je podobno kot Polonica obupavala nekaj let prej tudi Marija. Ko je svoje prvo deklestvo dobila. S silo je ženica to zatrla na ustniah. Pa jo vzdrmi dijak:

„O sebi kaj povejte, teta!“

„O sebi? Kaj pa? Ugičlje na glas žena. O saj bi rada! A kako? O tem, kako je kljub delu in skrbi za dekleta in hišo, vsa sama, da nima nikogar. Ne, ne! Da nikogar nikoli imela ni

mimo brata godčevskega. Kako bi mogla kaj takega potožiti...“

„O Sopotih, teta, preden ste se pri možili,“ išče dijak določno, da ga žena kar osuplo pogleda. Potem pa le pripoveduje in ji je dobro in vedno laže in se kar pozablja.

Nu. Sestra Polona pa brat Jurij da sta bila pri hiši. Polono da je snubil Selanov, tisti, ki se je pozneje za železniškega čuvaja pomagal, da ga ni marala in vzela Poklonarjevega, ki je imel pol grunta za Rebrijo, pa da sta šla skoraj ob hkrati in pustila Juriju sroti na glavi, naj ju samski redi in odgoji. Pa je iskal pripravne ženske. Nu, tako je prišlo, da ga je ona vzela, in da bo temu za mali šmaren petnajst let in za svečnico sedem, odkar ga je pokopala.

In žena vzdihne trudoma raz srce:

„Bog mu daj dobro. Ali verjameš, da ga ne bi spoznala, če bi se vrnil?“ Tako da je bil pomejniški in odljuden, samo z živino v hlevu ali pa z bukami v hosti. Kar na seno da je hodil spat. Prav mar ji je bilo. Pa je potem ta njen nesrečni brat tudi to okoli zgozbezdal, da je bilo še v cerkev sram.

„Jeli? Zato naj mu stremem pa po-
toprim z njim, ko v hišo stopi, cigan?“

Nekaj časa molči trpko, nato toplo, ne zase, o njem, ki je mlad.

„Taki smo v Sopotih. Zato pa pri-
hajaš bolj poredko.“

Da ne utegne, se opravičuje dijak. A ona nejeverno:

„Jeli? To noč boš spal pri nas, jutri pa že naprej.“

Prav da bi bilo tako, ve dijak, ker je obljubil Smreškemu učitelju, ki da ima dvoje svojih v šolah, pa jima v računstvu ne gre.

„Jutri že ne,“ deje določno žena. Premišlja in se ji glas zmegli.

„Za tvojega očeta, za mašo sem dala.“

Dvakrat v treh dneh da se ji je sanjalo o njem. Spodobno je, da se sin spomni rajnega pa tudi matere.

Zopet molči, se gubi v mislih. Ko spregovori, je dijaku spet, da ji ne bi spoznal glasu, tako je vonljiv.

Šnopsarček, da so rekli tistemu uče-
niku, ki so k njemu v šolo hūdili ona sama, Francetov rajni oče pa matj Mi-
na. Bog jima daj nebesa. O ti moj Bog,
kakor je bil živ pa nagajiv. Vsak dan,
kakor pribito da ga je krišpal učitelj.

Zato, ker so ga v šoli vedno spet tožili in tožile.

„Ali V. tudi, teta?“ vprašuje dijak poredno.

„Enkrat samkrat.“ odgovori žena. Da jo je za lase vlekel, ker mu je Mino branila.

„Lej, pozneje sta se pa vzela. Zdaj več.“

Dijak ve in se je sproščeno oddahnil. Hvaležno, poln čudnega ganotja išče bo-
tri Katr. v obraz. Zdaj ve, odkod mu

je občutje toplega vonja po roženkravtu, odkod tajna botrina ljubezen do njega, ki ji je prav za prav tuj: preden je vzela drugega, odreči se je morala prvemu, ki ga je ljubila, a ni videl ne vedel...

„Teta, Bog Vam vrni!“

Žena strmi, rdi in si ne ve pomagati. Pa se ji za bežen trenotek obliče zjasni: da ima vendar nekoga, ki mu vsaj namigniti more, da je bridkost njelana.

O moj Bog! Saj tudi to ni več res. Ima ga, in če bo priden, če bo zvest, da bo čez sedem let novo mašo pel...

Žena vstane rezko, kakor da je sedela v mravljah, se najde, nasmehne in je spet prava. Meri fanta z ljubeznijo v pogledu, pomerja ga z onim rajnim, ki je Mino volil, z očetom:

„Galjot! Več te bo, kot je b'lo njega.“

In čez trenotek:

„Jutri pa bova molila zanj.“

Nato vsakdanje:

„Zdaj pa se vrni. Zdi se mi, da me kliče Polonica. Je tisti Jernej menda le prišel po vola. Jelite! Pot mu bom plačala.“

In se vračata. Že od daleč čujeta citre. Pa se botra spet vznevolji:

„Saj! Marija mu je preveč nalila. Da bo trap zdaj tisto norčavo o samem sebi niti začel. Nu! Pojd! Poslušaj! Je nekaj no latinsko in po nemško. Boš povedal, če je spodobno in prav.“

(Nadaljevanje prihodnjč.)